

2. Степан Гризодубов: веб-сайт. URL: http://uahistory.com/topics/famous_people (дата звернення: 17.10.2019).

УДК 341.226(043.2)

Шпак І.М., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА

Принципи міжнародного космічного права є основними ідеями щодо врегулювання суспільних відносин в аерокосмічній сфері.

Міжнародне космічне право – це сукупність міжнародних принципів і норм, що встановлюють правовий режим космічного простору, включаючи небесні тіла, а також регулюють права та обов'язки учасників космічної діяльності [2].

Початок формування міжнародного космічного права було покладено запуском Радянським Союзом 4 жовтня 1957 року першого штучного супутника землі. Ця подія ознаменувала нову еру в розвитку людства й вплинула на різні сторони життєдіяльності держав, у тому числі й на міжнародні відносини. Саме через це виникла необхідність правового регулювання космічної діяльності.

Формування та розвиток світового правопорядку космічної ери було пов'язано насамперед зі становленням принципів дослідження та використання космічного простору. Під принципами міжнародного космічного права ми розуміємо базисні норми, на основі яких формуються правила поведінки суб'єктів міжнародного права у зв'язку з їх діяльністю у космосі. Виникнення та розвиток цих принципів базувалися на розумінні громадськістю того, що освоєння космосу одними державами не повинно відбиватися на інтересах та суверенітеті інших [3].

Природно, що на діяльність держав у космосі були поширені основні принципи міжнародного права: суверенної рівності, незастосування сили або погроза силою, мирне врегулювання суперечок, співробітництво між державами та інші. Однак, більшу роль у розвитку міжнародного космічного права зіграли Резолюції Генеральної Асамблеї ООН. Ще в грудні 1958 року в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН підкреслювалися як спільна зацікавленість людства в космічному просторі, так і необхідність обговорення в ООН правових проблем, які можуть виникнути при

здійсненні програм дослідження космічного простору. Одночасно ставилося питання про необхідність використання космічного простору у мирних цілях. Це основне положення було підтверджене у грудні 1963 року, коли під егідою ООН була ухвалена декларація правових принципів, які регулюються діяльність держав з дослідження та використання космічного простору. В 1967 році у рамках ООН був підписаний Доровір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. Цей Договір є одним із основних документів у сфері правової регламентації використання простору, оскільки він не тільки визначив його режим, але й сформував права та обов'язки держав у будь-якій діяльності, що пов'язана з дослідженням та використанням космосу. Відповідно до цього договору принципами міжнародного космічного права можна було б назвати:

- дослідження і використання космосу на користь усього людства з мирною метою;
- свобода та вибір наукових досліджень у космосі;
- рівність під час дослідження і використання космосу;
- міжнародна відповідальність за національну діяльність у космосі;
- національна юрисдикція і контроль держави над космічними об'єктами, занесеними до її реєстру;
- співпраця та допомога під час здійснення різномірної діяльності;
- дослідження і використання космосу так, щоб уникнути його шкідливого забруднення [1].

Слід додати, що не зважаючи на всю сучасність міжнародного космічного права, у складі його принципів є не тільки положення договірної права. Деякі положення носять характер звичаєвого права, зокрема до нього належить принцип свободи наукових досліджень у відкритому космосі. Цей принцип виник у результаті практики, в основі якої вже існувала свобода наукових досліджень у відкритому морі, у міжнародному районі морського дна, в Арктиці.

Принципи міжнародного космічного права дають можливість, хоч і в порівняно загальних рисах, сформувати правовий режим використання космічного простору. В його основі як принципові специфічні засади лежать:

- всесвітнє розширення міжнародної взаємодії з метою поглиблення людських уявлень про космос в інтересах усього людства;
- заборона використання небесних тіл у воєнних цілях;

– свобода дослідження та використання космосу всіма суб'єктами космічного права на основі рівності;

– беззастережне виключення будь-яких національних претензій на будь-які космічні простори та об'єкти.

Договір 1967 року також містить зобов'язання держав щодо їх дійсності в космосі:

– держави повинні сприяти міжнародній співпраці в космосі і заохочувати її;

– держави зобов'язані не допускати національного привласнення космічного простору і небесних тіл ні шляхом проголошення суверенітету над ними, ні шляхом використання корупції, ні будь-якими іншими засобами;

– діяльність у космосі держави повинні здійснювати відповідно до міжнародного права, включаючи Статут ООН, на користь підтримки міжнародного миру і безпеки та розвитку міжнародної співпраці і взаємопорозуміння;

– держави повинні надавати допомогу космонавтам з інших держав у разі лиха або вимушеної посадки і негайно повертати їх державі, що зупинила;

– держави несуть міжнародну відповідальність за діяльність у космічному просторі своїх урядових органів і неурядових юридичних осіб;

– держави повинні на рівних підставах розглядати прохання одна одної про надання можливості спостереження за польотом своїх космічних об'єктів (будівництво станції стеження);

– всі станції, установки, обладнання і космічні кораблі на небесних тілах мають бути відкриті для відвідання їх представниками інших держав.

Положення Договору з космосу 1967 року поширюється як на ті держави, що здійснюють космічну дійсність, так і ті, що не беруть участі в ній.

Отже, можна зробити висновок, що право у міжнародному космічному просторі відіграє значну роль. Саме воно допомагає підтримувати порядок у космосі та взаємозв'язки між державами. За допомогою відповідних принципів міжнародного космічного права люди можуть здійснювати різноманітні дослідження, які є досить важливими для розвитку науки в сучасному світі.

Література

1. Веб-сайт. URL: https://m.pidruchniki.com/1632011749536/pravo/printsiyi_mizhnarodnogo_kosmichnogo_prava

2. Веб-сайт. URL: <https://studfiles.net/preview/5170276/page:50/>